

LLETRES ANTIGUES
UNIVERSALS
1860-1950

Kojina je $f(x) = 0$
na intervalu $[a, b]$.
Uz pretpostavku da je
funkcija f neprekidna na
 $[a, b]$, postoji tačka $\xi \in [a, b]$
takva da je $f(\xi) = 0$.

**LLETRES ANTIGUES
UNIVERSALS**
1860-1950

SALUDA DE L'ALCALDE

La nostra ciutat, que compta amb una important tradició literària, mostra als vila-realencs i vila-realencs una selecció de llibres històrics, en edicions antigues, que han marcat les nostres societats i la nostra vida. Obres que van ser publicades entre 1860 i 1950 de diversos gèneres i autors, entre ells els vila-realencs Benito Traver i Carlos Sarthou Carreres, i que amb molta cura ha seleccionat i recopilat Imma Pitarch Piquer, Perica la literària, d'entre importants col·leccions com les de la Fundació Camilo José Cela o els mateixos fons de la nostra Biblioteca. Com a alcalde de la ciutat, em complau presentar-vos l'exposició «Lletres antigues universals 1860 - 1950», que dona a conèixer una part ben importat de la nostra cultura, com és la literatura, que ens enriqueix, ens ajuda a somiar i a viure més de mil històries.

Gràcies a aquesta exposició, podem admirar, valorar i conèixer el treball i les dificultats que els nostres avantpassats van haver de superar per a poder imprimir i publicar les seues obres. Títols cabdals de la història de la literatura i de la nostra història que ens ajuden a entendre que, a diferència del món actual, quan tot està a l'abast d'un clic i la immediatesa és quasi un requisit de la vida, publicar un llibre ha sigut en molts casos una proesa digna d'admirar i de recordar.

El passat i el present es combinen així en aquesta mostra. Perquè, en el canvi continu en què vivim, on massa vegades la rapidesa i la immediatesa dels esdeveniments no ens deixen valorar el treball que hi ha darrere de qualsevol creació, aquestes lletres universals, escrites en temps convulsos, guanyen importància quan ens parem a reflexionar com i quan es van publicar.

M'agradaria, en nom de la corporació municipal de Vila-real i en el meu propi, agrair i reconèixer la tasca portada a terme per totes les persones que han contribuït en el muntatge d'aquesta magnífica exposició. Una mostra amb la qual seguim construint aquesta nova Vila-real del segle XXI, una ciutat amb cor de poble que avança sense oblidar mai d'on ve.

José Benlloch Fernández

Alcalde de Vila-real

SALUDA DE LA REGIDORA DE CULTURA

La Regidoria de Cultura, Departament de Museus, de l'Ajuntament de Vila-real es complau a presentar una nova exposició dedicada a la literatura titulada «Lletres antigues universals 1860-1950».

El Museu de la Ciutat Casa de Polo acull aquesta exposició, amb respecte i admiració pel que han suposat, suposen i suposaran els llibres en la formació de les persones.

Poder contemplar l'obra de sant Tomàs d'Aquino, publicada en una impremta de Sevilla el 1864 o *La sirena negra* d'Emilia Pardo Bazán, publicada el 1947, propietat del nostre Ajuntament, és tot un privilegi per a aquelles persones que passen per aquesta exposició.

Un total de 26 obres publicades des de 1864 fins a 1951 es podran contemplar al Museu fins al 7 de gener de 2023.

El Museu de la Ciutat obri les seues portes a la literatura. Una disciplina que ens permet omplir la nostra vida de noves idees, ens dona la possibilitat de viatjar sense moure'ns de casa o evadir-nos vivint altres vides.

Agraïsc la comissària d'aquesta exposició, Imma Pitarch Piquer, el personal de Museus i el de Biblioteques per fer possible aquesta exposició que ens permetrà prendre consciència de la importància dels llibres en la nostra vida i en la nostra societat.

Rosario Royo Navarro

Regidora de Cultura

SALUDA DE LA COMISSÀRIA

La literatura per al lector és art, és vida, és soledat acompanyada, és viatjar sense eixir de casa, és sentir, és créixer, és aprendre, és submergir-nos en altres mons; però per a l'escriptor implica, a més, un esforç, una dedicació i un coratge en què no solem reparar. Aquests són els valors que hem procurat honrar en aquesta exposició, a través d'un recorregut literari per obres i noms que han tingut un impacte en la nostra societat.

«Lletres antigues universals 1860-1950» exposa obres que reflecteixen les dificultats de l'època tant per a escriure com per a publicar. Les noves tecnologies han arribat a la nostra vida i han ampliat l'oferta de lectures i de mercat, però també han contribuït al fet que no siguem plenament conscients del valor d'escriure i publicar, sobretot en l'època en la qual se centra aquesta exposició.

Eren temps durs, socialment i políticament. Gran part de la població era analfabeta, sobretot, la femení. Les dones podien publicar només sota un pseudònim, altres perdien la vida per allò publicat. Algunes editorials eren clandestines, d'altres se'ls imposava què havien de publicar. Tot això se'ns ha oblidat. Tot el sacrifici, totes les dificultats i la gosadia que suposava en aquells dies el mer fet de mos-

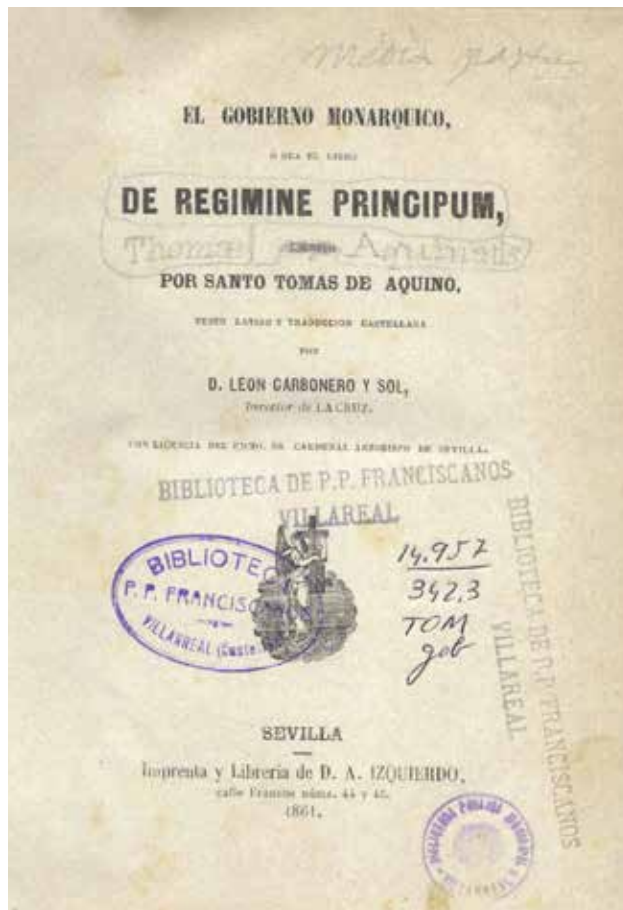
trar amb llibertat pensaments, reflexions i situacions d'èpoques tan convulses. Ha sigut impossible recopilar totes aquelles obres que han tingut un significat especial en les nostres vides, en la nostra societat. Els llibres exposats són una modesta representació de tots aquells que han contribuït al fet que coneguem moments rellevants de la història, a través de plomes magistrals que ens han convidat a somiar, amb les quals hem descobert idiosincràsies diferents, mentalitats alienes, vides intenses.

Imagineu si era difícil escriure amb ploma d'ocell. Imagineu, per un sol instant, si era difícil que un llibre d'un autor valencià fora publicat en qualsevol altre país. Imagineu que una de les grans obres mestres de la literatura francesa, anglesa o alemanya tardara quaranta anys a arribar a Espanya. Imagineu...

Avui, ací, en aquesta sala, la imaginació es converteix en realitat a través de volums tan valuosos com els ací exposats.

Imma Pitarch Piquer

Comissària de l'exposició

1864

El gobierno monárquico o sea De Regimine principum

Imprenta y Librería de D. A. Izquierdo. 1864

Tommaso d'Aquino (Roccasecca 1224/1225 - Abadía de Fossanova, 7 de març de 1274)

SANT TOMÀS D'AQUINO

Prevere, frare, teòleg i filòsof catòlic que pertanyia a l'Orde de Predicadors, és considerat el principal representant de l'ensenyament escolàstic i una de les majors figures de la teologia sistemàtica.

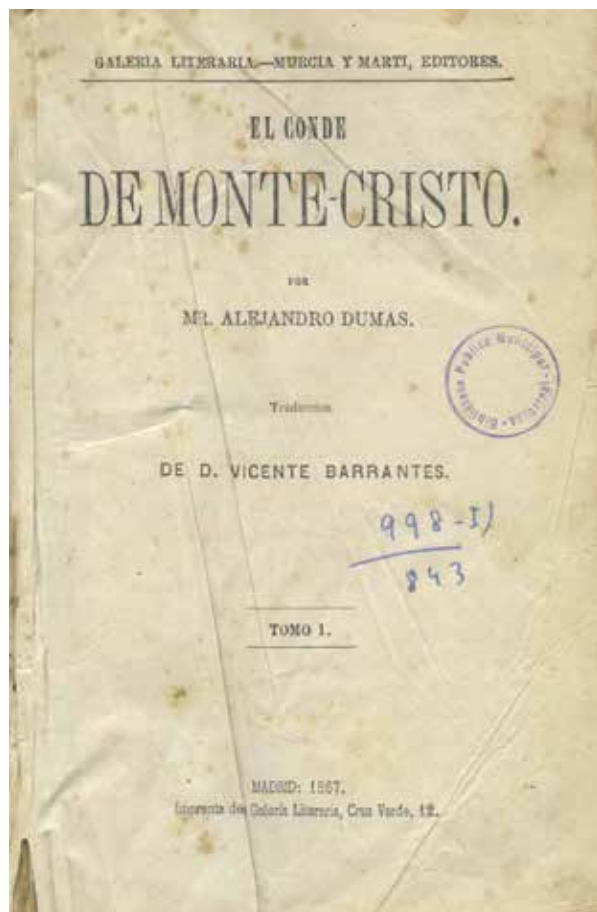
Va nèixer al castell de Roccasecca, prop d'Aquino, en el si d'una família d'ascendència noble. En la seua època universitària, en tornar a París des de Colònia, va trobar una forta oposició als ordes mendicants, la qual cosa el va fer enfrontar-se literàriament a il·lustres filòsofs de l'època.

Fins i tot pertanyent a la noblesa (tingueu en compte que era una noblesa feudal), va criticar feroçment el despuntament de la burgesia, ja que ell mateix pertanyia a un orde mendicant que s'oposava a l'acumulació de diners.

Malgrat seguir la teoria aristotèlica, fa les seues aportacions en *De Regimine principum*, condicionat per les circumstàncies de l'època medieval, per això, encara que no deixa de costat les seues idees, ja apunta als nous temps.

Ja no parla del rei com un senyor feudal, sinó que un monarca ha de tenir en compte en el seu regne els diferents estaments, els quals ja començaven a formar gremis.

També assenyala la idea d'un estat just, i no sols legítim, és a dir, la volta de la connexió de la moral amb la política.

1 8 6 7

El conde de Monte-cristo (tom I)

Murcia y Martí Editores. 1867

Alexandre Dumas Davy de la Pailleterie (Villers-Cotterêts, 24 de juliol de 1802 - Puys, Dieppe, 5 de desembre de 1870)

ALEXANDRE DUMAS

El conde de Monte-Cristo és, probablement, una de les obres més conegudes de l'escriptor, traduïda a més de cent idiomes i adaptada al cinema en nombroses ocasions.

Va ser publicada a França per primera vegada, entre els anys 1844 i 1845 en el periòdic *Journal des débats*, en 18 fascicles. No va ser fins a 1867 quan va arribar a Espanya traduïda i ja en format novel·la.

Alexandre va haver d'abandonar prompte els seus estudis, però gràcies a ser l'escrivent del duc d'Orleans, lloc que va obtenir per recomanació del general Foy, va aconseguir completar la seua formació de manera autodidacta.

Aquesta obra no és del tot ficció, ja que en realitat sí que va existir un comte de Montecristo que va col·laborar amb el govern i més tard va ser acusat d'alta traïció. D'altra banda, la trama va ser extreta del diari de l'arxiver de la policia francesa, que narrava la vida d'un sabater de Nimes que va ser acusat per quatre amics gelosos de ser un espia anglés i va ser condemnat a set anys de presó.

Malgrat la seua prolífica carrera i la seua fama, Alexandre Dumas és considerat per alguns reconeguts autors un «escriptor de fulletó». Així i tot, va ser un dels

escriptors que millor va materialitzar el punt d'honor i una de les seues obres més conegudes, *El conde de Monte-Cristo*, és el paradigma de la venjança.

Alexandre Dumas, pare, va viure els seus últims anys a casa del seu fill i, arruïnat, va morir allí d'un atac al cor.

LO QUE SERÁ.

PROFECÍAS DEL GRAN PROFETA

NOSTRADAMUS,

SEGUN LOS COMENTARIOS DEL ABATE

H. TORNÉ-CHAVIGNY,

CONOCIDO POR UNA FARRUCH DE LA CLOUTY Y DE SAN MICHON-DE-VAL.

(Discurso de la Sorbona)

TRADUCIDO DEL FRANCÉS

D. VÍCTOR ROSSELLÓ.

BARCELONA:
IMPRESA Y LIBRERIA RELIGIOSA Y CIENTIFICA
DEL HEREDERO DE D. PABLO RIERA,
calle de Hecolier, núm. 24 y 26.
1877.

1 8 7 7

Lo que será. Profecías del gran profeta Nostradamus, según los comentarios del abate H. Torné-Chavigny.

Imprenta y librería Religiosa y científica del heredero de D. Pablo Riera. 1877

Michel de Nôtre-Dame (Saint-Rémy-de-Provence, França, 14 de desembre de 1503 - Saló de Provença, França, 2 de juliol de 1566)

NOSTRADAMUS

Metge i astròleg francès, famós per les profecies que va publicar el 1555 amb el títol *Las verdaderas centurias y profecias*, en les quals anticipa el futur de la humanitat fins a la fi del món, que va situar l'any 3797.

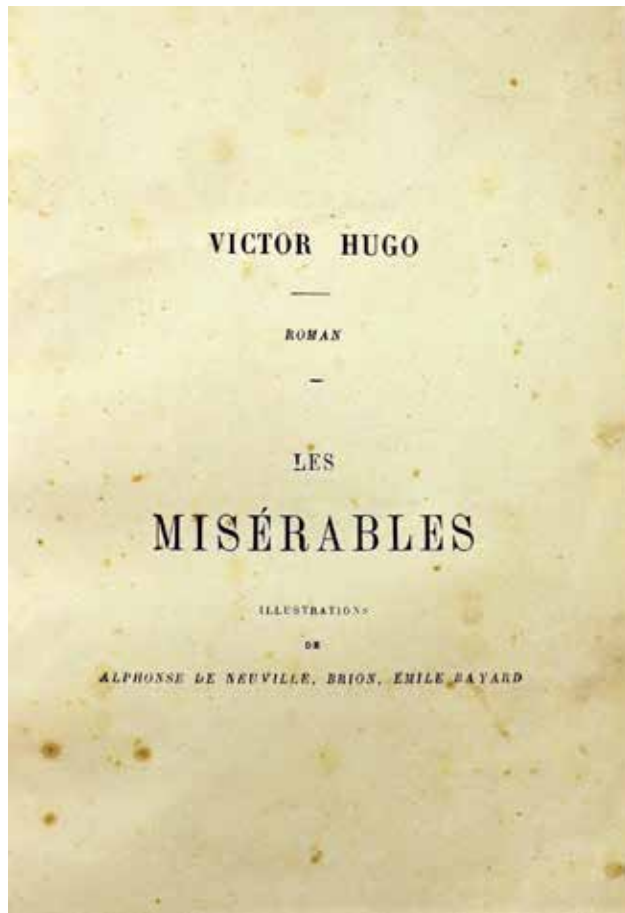
El seu esperit inquiet el va portar a recórrer França i Itàlia, on va tenir lloc una anècdota famosa: a Gènova, passejant amb altres viatgers, va trobar un humil monjo franciscà anomenat Felice Peretti. Nostradamus es va agenollar davant d'ell, enmig de l'estupor dels qui presenciaven l'escena. «No faig una altra cosa que retre el degut respecte a la seua Santedat», va dir amb senzillesa. El 1585, Peretti pujaria al tron pontifici amb el nom de Sixt V.

Convertit en apotecari i perfumista, es va instal·lar a Marsella i va dedicar el seu enginy a l'elaboració d'elixirs, perfums i filtres d'amor. Va ser en aquests dies de 1546 quan va tenir lloc un esdeveniment que portaria a Nostradamus als llindars de la fama: la terrible epidèmia anomenada del «carbó provençal». Aix-en-Provence va ser el centre de la plaga. Els afectats es tornaven negres com el carbó abans de morir atacats per tremends dolors, d'ací el nom que se li va assignar. Nostradamus va inventar un beuratge que va aconseguir tallar el contagi, i amb el temps, la malaltia.

En aquells dies abundaven els pronosticadors i Nostradamus no volia ser un més, sinó el millor. El magistrat Chavigny ens explica com: «él preveía las grandes revoluciones y cambios que habían de ocurrir en Europa y aun las guerras civiles y sangrientas y las perniciosas perturbaciones que iban a asolar el mundo, y lleno de entusiasmo y como arrebatado por un furor enteramente nuevo, se puso a escribir sus Centurias y demás presagios».

Per por que la novetat de la matèria suscitara maledicències i calúmnies, com efectivament va ocórrer, Nostradamus va preferir guardar-se les seues profecies per a ell, fins que el 1555 va decidir donar-les a la llum. L'èxit d'aquests críptics quartets va ser immediat. En la cort, el rei i la seua esposa van quedar meravellats. Nostradamus va ser reclamat a París, on Enric II el va satisfer de regals i la seua impressionant figura barbada va fetillar els cortesans. En els anys següents, el seu prestigi augmentaria fins a límits inconcebibles quan una de les seues prediccions, la relativa a la mort del rei, es va complir tal com ell havia escrit.

L'obra que va donar fama a Nostradamus és una col·lecció d'enigmes i profecies en vers, publicades en quatre centúries o volums de cent quartets cadascun. El 1558 la col·lecció va ser completada per altres sis volums.

1902

Les Misérables (Cosette)

Victor Marie Hugo (Besanzón, 26 de febrer de 1802 - París, 22 de maig de 1885)

VICTOR HUGO

Novel·lista, poeta i dramaturg francès, és considerat com un dels millors escriptors del segle XIX, encara que la recepció de la seua obra en l'època va ser criticada per nombrosos escriptors, fins i tot l'Església catòlica va incloure *Les Misérables* en la seua famosa llista de llibres prohibits: *Index Librorum Prohibitorum*.

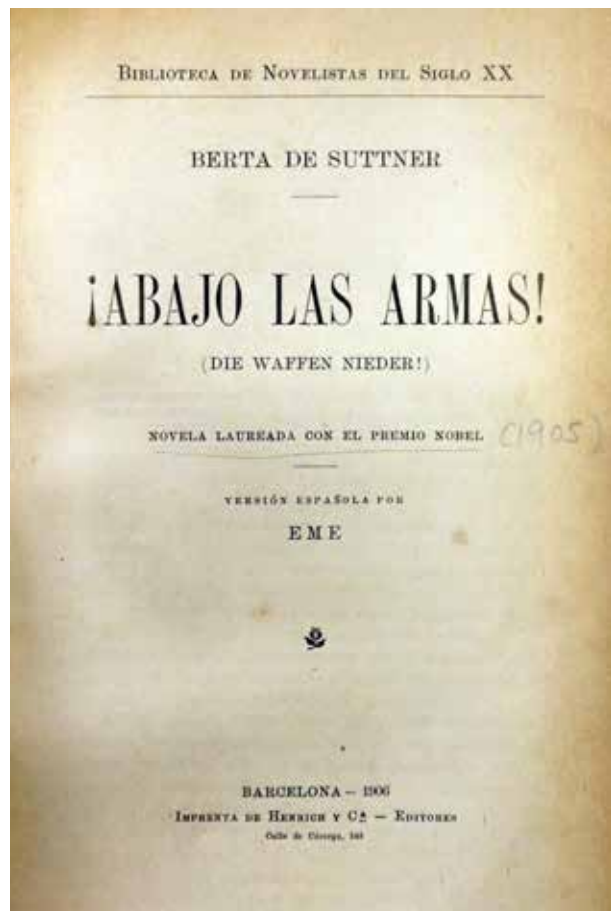
Hugo és molt polifacètic en tota la seua obra, però principalment destaca per *Les Misérables*, en què a través de cinc volums, exposa les seues idees morals i polítiques, com per exemple, la seua oposició a la pena de mort.

La novel·la, publicada el 1862, comença la narració el 1815, i a través dels seus personatges, vivim els enfrontaments previs, la Revolució de 1832 a França i l'època immediatament posterior.

Els seus personatges, tots i cadascun d'ells amb una personalitat molt marcada, reflecteixen, pràcticament, tots els àmbits de la societat: la llei, la política, la religió, l'amor, la justícia, l'ètica... per a Hugo, al cap i a la fi, la motivació principal de les seues obres és la defensa social, ja mostrada en obres anteriors. Hugo considera aquesta obra una crida a la humanitat perquè no deixi de treballar per temps millors.

Encara que a França va ser rebuda com una pessimista manera de recrear-se en la misèria humana, fora de les fronteres franceses el llibre va tenir un èxit comercial arrasador i ara com ara, es considera l'obra mestra del novel·lista i un dels «grans de la literatura».

Una vegada acabada l'obra, es rumoreja que va parlar amb el seu fill i li va dir: «Ja puc morir».

1906

¡Abajo las armas!

Imprenta Henrich y Cia Editores, Barcelona. 1906

Bertha Félicie Sophie, baronessa Von Suttner, nascuda Gräfin (comtessa) Kinsky von Wchinitz und Tettau (Praga, 9 de juny de 1843 - Viena, 21 de juny de 1914)

BERTHA VON SUTTNER

Periodista, novel·lista i activista pacifista austrobohèmia. Va ser la primera dona distingida amb el Premi Nobel de la Pau i la segona dona llorejada amb un Nobel després de Marie Curie el 1903.

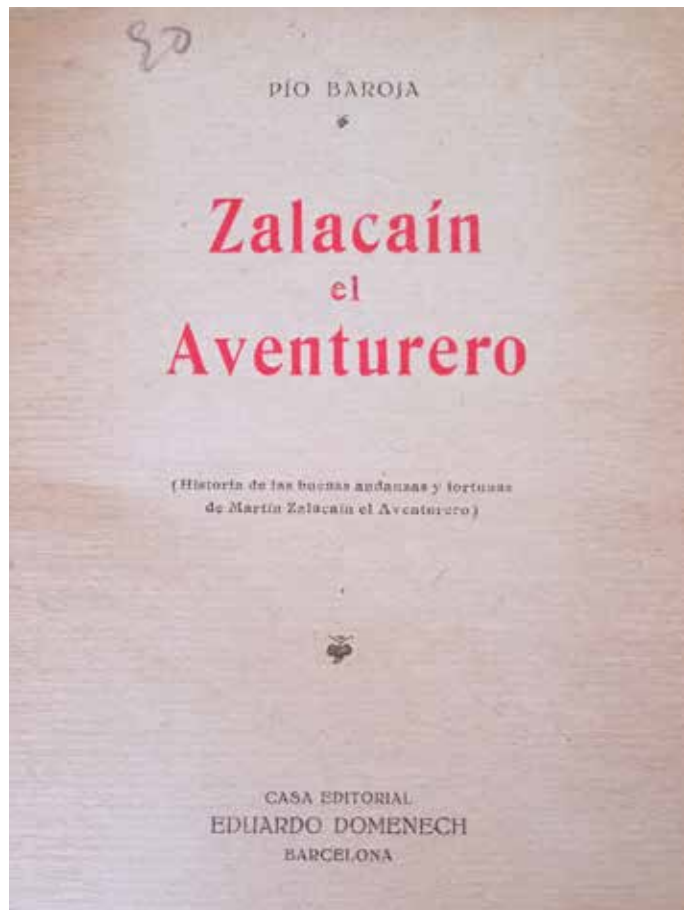
El 1873 es va mudar a Viena per a ser institutriu de les filles dels barons von Suttner, però va ser acomiadada en conèixer-se el seu idil·li amb el primogènit. Va ser llavors quan Alfred Nobel la va contractar com a secretària a la seua casa parisenca. Malgrat el poc temps que va treballar amb ell, la seua amistat va durar tota la vida. El 1876 va tornar a Viena per a casar-se amb Arthur von Suttner.

La seua novella *Die Waffen nieder!* publicada el 1889 en nombrosos idiomes, en espanyol *¡Abajo las armas!*, va ser l'inici del seu reconeixement internacional com a activista per la pau. L'obra connecta amb el moviment per la defensa dels drets de les dones. La seua protagonista, Martha, pateix tots els horrors de la guerra i sovint s'enfronta al seu pare per aquest tema. Es tracta d'un relat naturalista de les campanyes bèl·liques de 1859, 1864, 1866 i 1870.

El llibre va tenir un èxit immediat i prompte es va convertir en una icona del moviment pacifista.

El 1891 va fundar l'Associació Austríaca per la Pau i, al llarg de la seua vida, va participar en fòrums internacionals dels quals informava a Alfred Nobel que, el 1893, li va escriure una carta considerada gènesi del Premi Nobel de la Pau. Va ser proposada a aquest premi des de la primera edició i, finalment, el va rebre el 1905, per la seua gran aportació a la defensa de la pau i de la Unió Europea.

Bertha von Suttner, en un discurs en el Consell Internacional de Dones, manifesta haver sentit dir en moltes ocasions que les dones no han de ficar-se en política, i que els assumptes de la guerra i la pau estan més enllà de la seua comprensió i insta totes les dones a implicar-se a fons en la causa de la pau i a utilitzar tots els mitjans al seu abast en pro de l'arbitratge internacional.

1908

Zalacaín el Aventurero

Casa editorial Eduardo Doménech. Barcelona. 1908

Pío Baroja y Nessi (Sant Sebastià, 28 de desembre de 1872 - Madrid, 30 d'octubre de 1956)

PÍO BAROJA

Un dels majors representants de la generació del 98, Baroja, que es va doctorar en Medicina, va acabar abandonant aquesta professió en favor de la literatura, activitat en la qual va cultivar la novel·la i, en molta menor mesura, el teatre.

La tècnica narrativa de Baroja és sobretot realista, basada en l'observació d'ambients, situacions i personatges de la vida real, però vistos a través del particular subjectivisme de l'autor, la qual cosa confereix a la seua obra un caràcter impressionista.

Zalacaín el Aventurero no és una de les seues obres més polèmiques, però sí de les més conegudes. Baroja, en la seua obra, deixa traslluir una actitud pessimista. La seua ideologia política està marcada pel mateix escepticisme. Malgrat els seus contactes juvenils amb l'anarquisme, el que realment l'atreia d'aquest era la rebel·lia, l'impuls demolidor de la societat establida.

Rebutjava el comunisme, el socialisme i la democràcia i prompte es va tancar en un radical escepticisme i va arribar a proclamar-se partidari d'una dictadura intel·ligent. Enmig d'aquestes idees tan contradictòries, potser la definició més apropiada seria la de «liberal radical».

1909

Historia de Villarreal

Establecimiento tipográfico de Juan Botella. Vila-real. 1909

Benito Traver (Vila-real, 1868 - 1933).

BENITO TRAVER

Va nèixer el 30 de desembre de 1868 i fou ordenat sacerdot el 4 de juny de 1898, després de seguir estudis als seminaris de Tortosa, Sigüenza i València, va destacar especialment per les seues aptituds musicals i ocupà durant trenta-vuit anys la plaça d'organista de l'església Arxiprestal de Vila-real, activitat que ja havia realitzat el seu pare José Traver Font (1836-1910) que al seu torn havia estat successor en tal càrrec del seu oncle Blas García Batalla (1818-1883), funcionari municipal i fundador de la Banda de Música de Vila-real.

Benito Traver va ser pioner de la fotografia, com el seu amic Carlos Sarthou amb qui va col·laborar en algunes obres, i va intentar també algunes experiències literàries com *El violín de Pepín* i *La fava, o el sastre Put*.

Com a escriptor interessat en els temes locals va tenir notable ressò popular la publicació d'una *Historia de Villarreal* (1909), elaborada per mossén Traver a partir de diversos manuscrits d'altres autors dipositats a l'Arxiu Municipal, encara que les presses per publicar-la i el caràcter divulgatiu que va pretendre donar a l'obra, editada de manera inicial en forma de fascicles col·leccionables, li impediren posar-hi tot el rigor documental necessari, per la qual cosa l'obra resulta prou obsoleta en els seus plantejaments

historiogràfics als moments actuals, tot i el considerable valor anecdòtic d'alguns dels seus apartats.

Va ser així mateix col·laborador ocasional del *Diccionario General de la Lengua Catalana*, i de l'Arxiu d'Et-nografia i Folklore de Catalunya, soci de Lo Rat Penat i director del Centre de Cultura Valenciana, cronista oficial de la ciutat i membre corresponent de l'Acadèmia de Belles Arts de Sant Ferran.

1910

El diablo embotellado

El cuento semanal. Madrid. 1910

1920

El caso extraño del doctor Jekyll y el señor Hyde

Atenea S.E. Madrid. 1920

Robert Lewis Balfour Stevenson (Edimburg, Escòcia, 13 de novembre de 1850 - Vaillima, prop d'Apia, Samoa, 3 de desembre de 1894)

ROBERT LOUIS STEVENSON

Conegut per Robert Louis Stevenson (als 20 anys, el seu pare va fer que li canviaren el nom Lewis per la versió francesa Louis per a evitar les associacions amb un polític radical) va ser un novel·lista, contista, poeta i assagista britànic.

Va ingressar en la Universitat d'Edimburg com a estudiant d'Enginyeria Nàutica. No obstant això, l'elecció de la carrera va ser més per la influència del seu pare, que era enginyer, que per gust propi. Això el va portar a l'abandó de l'enginyeria i estudiar Dret.

El 1875 va començar a practicar l'advocacia. Tampoc va tenir una carrera brillant en aquest camp, ja que el seu interès es concentrava en l'estudi de la llengua.

El seu llegat és una obra vasta que inclou cròniques de viatge, novel·les d'aventures i històriques, així com lírica i assajos.

El 1910 publica relats curts, com *El diablo embotellado*, cada divendres en <<El cuento semanal>>. La publicació apareixia setmanalment i va ser fundada per Eduardo Zamacois.

És la primera col·lecció literària de novel·la curta publicada a Espanya en format de revista.

En aquest relat, Stevenson ja comença a preguntar-se la diferència entre el bé i el mal, tanca un diable en una botella que no ha de ser oberta però sí venuda abans de morir per un preu inferior al que va pagar. Una de les primeres incursions en la temptació humana en la qual l'autor juga amb la por al desconegut, ja que en complir les regles hi haurà una persona que es quedarà amb aquesta botella i patirà les pitjors tortures.

Se'l coneix principalment per ser l'autor d'algunes de les històries fantàstiques i d'aventures més clàssiques de la literatura com *La isla del tesoro*, i la popular novel·la d'horror *El extraño caso del doctor Jekyll y el señor Hyde*, novel·la curta publicada el 1886, dedicada al tema dels fenòmens de la personalitat escindida i que pot ser classificada com a novel·la psicològica d'horror.

El llibre és conegut per ser una representació vívida d'un trastorn psiquiàtric que fa que una mateixa persona tinga dues o més identitats o personalitats amb característiques oposades entre si. En psiquiatria, això fa referència al trastorn dissociatiu de la identitat. Va ser un èxit immediat i un dels més venuts de Stevenson.

Les adaptacions teatrals van començar un any després de la seua publicació i encara avui continua inspirant pel·lícules i interpretacions múltiples.

Segons es conta en la novel·la, en nosaltres sempre habiten el bé i el mal junts. El doctor Jekyll, el savi que viu al marge de tot i que cau en la temptació fàustica d'experimentar les sensacions més perilloses i per a això crea un altre jo sense barreres morals o emocionals. Per això, Hyde, símbol de tot allò pervers, resulta repugnant a tot aquell que el veu.

Pere Corominas

Les Hores d'Amor serenes

Primera edició

Barcelona

Tip. "L'Avenç" : Rambla de Catalunya, 24

MCMXII

1912

Les Hores d'Amor serenes

Editorial Tipografia "L'Avenç". Barcelona. 1912

Pere Corominas i Montanya (Barcelona, 6 de maig de 1870 -
Buenos Aires, 30 de novembre de 1939)

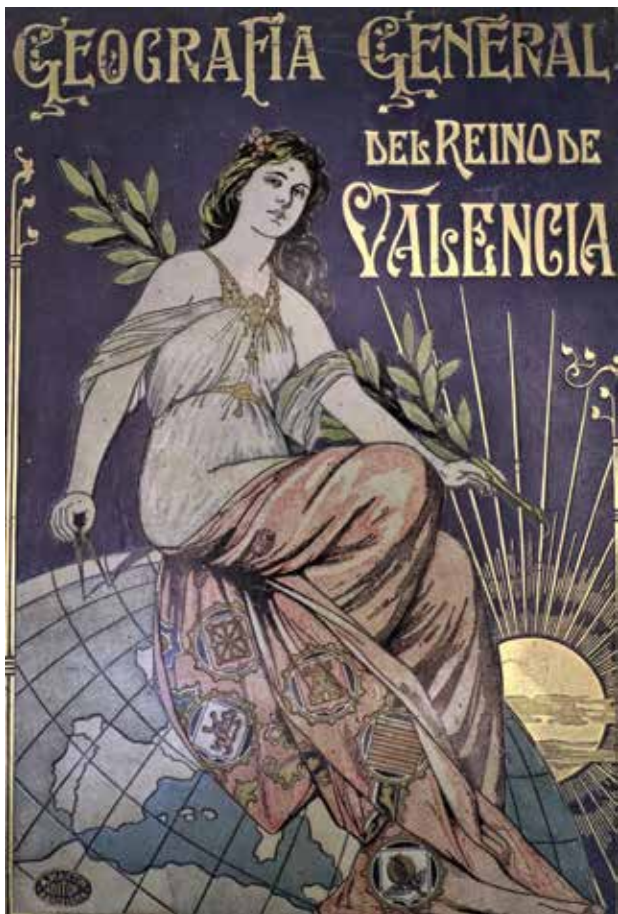
PERE COROMINAS

El 1903, a Barcelona, va ocupar el càrrec del Negociat d'Ingressos i Despeses de l'Ajuntament de Barcelona, i el 1907 va redactar amb l'alcalde Ildefons Sunyol la *Memoria y proyecto de contrato con el Banco Hispano Colonial* (1907). Alhora, fou membre fundador de l'Institut d'Estudis Catalans el 18 de juny de 1907 en la Secció d'Història i Arqueologia, i des del 1911 de la Secció de Ciències.

Les hores d'Amor serenes és la seua tercera publicació.

La gènesi d'aquest llibre és molt llarga. La poesia més antiga data de setembre de 1900, una de les que envià a la seua futura dona en temps del festeig, les quals es conserven en el seu primer autògraf i amb els gravats mateixos al dors dels quals les enviava. Per a la cronologia de la redacció d'aquesta obra, vegeu el que l'autor en diu en el prefaci del llibre, i les notes que hi hem posat.

Degué arribar a llegir-lo tot o la major part a Maragall, ja que en *Del meu comerç amb Joan Maragall* ens diu que també «passà pel sedàs de Maragall» i en una carta de 1912 al seu germà Alfons posa unes paraules de gran elogi que li'n digué el poeta.

1913

Geografía general del Reino de Valencia

Establecimiento Editorial de Alberto Martín. Barcelona. 1913

Carlos Sarthou Carreres (Vila-real, 1876 – Xàtiva, 1971)

CARLOS SARTHOU CARRERES

Jutge i historiador. Va ser fundador i primer president de la secció local de Creu Roja Espanyola el 1906. Va iniciar la seua carrera professional a Vila-real, com a secretari judicial.

Més tard va aconseguir una plaça fixa a Borriana, fins a 1920, quan decideix mudar-se a Xàtiva, motivat per la visita en viatge de noces a la ciutat, que el va deixar bocabadat. Finalment, va finalitzar la carrera judicial a Vicalvaro (Madrid).

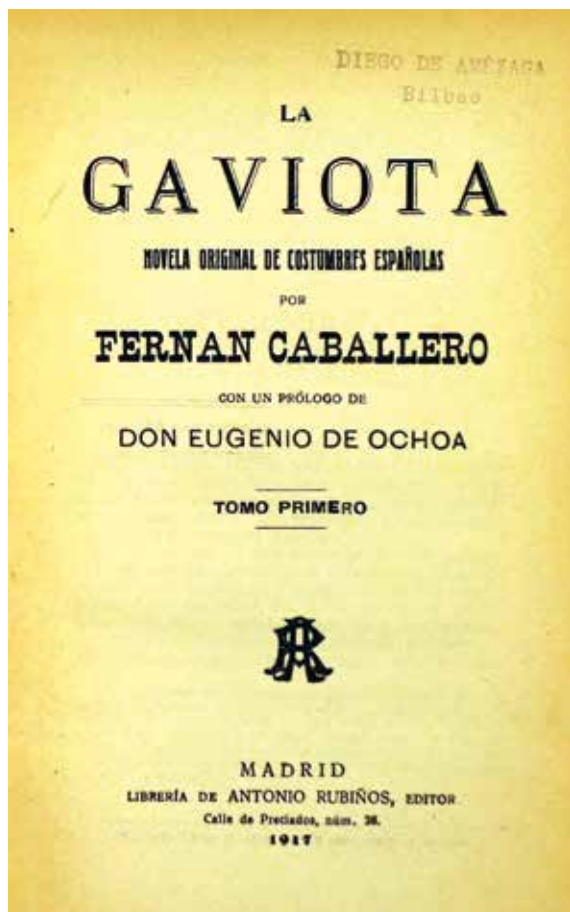
La seua inquietud cultural comença a manifestar-se amb la publicació d'estudis com *Viaje por los santuarios de la provincia de Castellón* (1909) i *Impresiones de mi tierra* (1910), que motiven la seua col·laboració com a autor del volum corresponent a Castelló en la *Geografía General del Reino de Valencia* (1913), dirigida per Francesc Carreras i probablement una de les seues obres més reconegudes.

Va ser nomenat membre corresponent de la Reial Acadèmia de la Història i adscrit a la Comissió Provincial de Monuments de Castelló. El 1919 és designat delegat reial de Belles Arts a Castelló.

Entre altres càrrecs, va ser acadèmic corresponent de Belles Arts a Xàtiva (1953), membre de la Institució Alfons el Magnànim (1956) i de la Hispanic Society de

Nova York (1959), a més de col·laborador de nombroses revistes de divulgació i director del Museu Municipal de Xàtiva fins al 1961.

Considerat com un dels fotògrafs pioners de la fotografia documental a Espanya, al qual se li atribueixen més de 1000 imatges entre 1900 i 1940, les seues obres estan caracteritzades per aquest fet. Així és tant, que a Vila-real, li reten homenatge amb el concurs que organitza l'Agrupació Fotogràfica Sarthou Carreres.

1913

La gaviota

Librería de Antonio Rubiños, editor. Madrid. 1913

Fernán Caballero és el pseudònim utilitzat per l'escriptora espanyola Cecília Böhl de Faber y Ruiz de Larrea (Morges, Cantó de Vaud, Suïssa, 25 de desembre de 1796 - Sevilla, Espanya, 7 d'abril de 1877)

FERNÁN CABALLERO

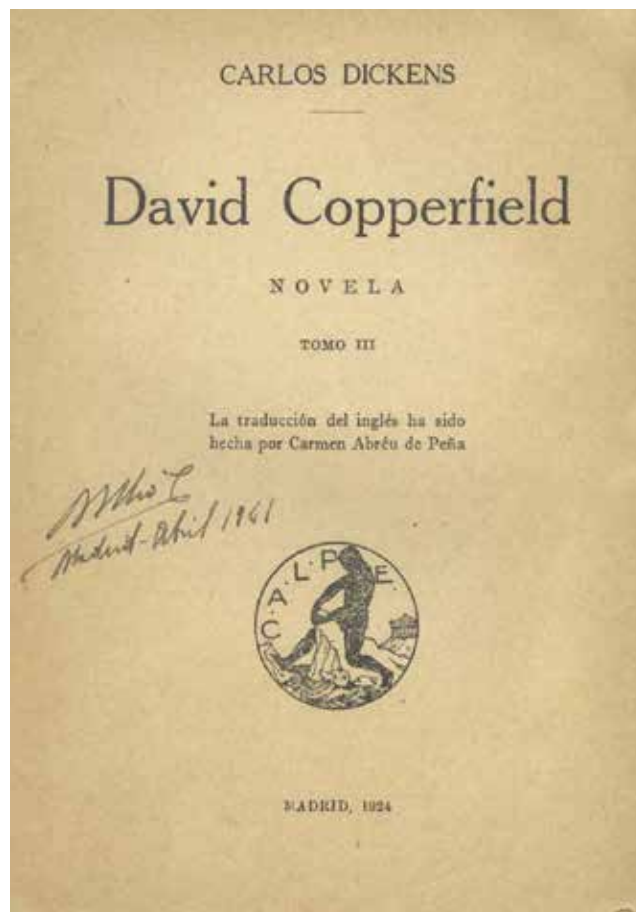
Va agafar el pseudònim de la població de Ciudad Real de Fernán Caballero. El motiu del seu pseudònim segons ella és: «Gustóme ese nombre por su sabor antiguo y caballeresco, y sin titubear un momento lo envié a Madrid, trocando para el público, modestas faldas de Cecilia por los castizos calzones de Fernán Caballero». Es creu que va influir en ella perquè va conèixer un crim passional que va tenir ampli ressò en la premsa del moment.

La gaviota va ser escrita en francès el 1849 i traduïda al castellà per l'editor José Joaquín de Mora i publicada per entregues per *El Heraldo*.

Cecilia, en una carta dirigida a ell, li retrau que haguera inclòs també el pròleg que estava dedicat a lectors estrangers. En aquest pròleg exposa la seua intenció d'oferir una altra imatge de la dona espanyola, diferent a la del romanticisme europeu, en la qual s'identificava a aquesta com sensual, independent i passional; és a dir, el contrari a una esposa i mare abnegada. Espanya no sols era el tòpic de toreros i gitanes; els llauradors, els nobles eren en essència modestos i virtuosos. La va escriure com a reacció contra els fulletons sensacionalistes que eren molt populars en els periòdics; a més, donava una visió molt real de com es comportaven i parlaven els espanyols de l'època.

La novel·la està estructurada en dues parts, en una mostra la vida senzilla i virtuosa dels habitants d'un llogaret i en l'altra la vida ja de Sevilla oberta en part als costums estrangers, malgrat la dignitat de l'aristocràcia local. El seu personatge principal, Marisalada, és el prototip de dona espanyola passional, independent i egoista que acabarà vivint una vida miserable. La moralitat és clara ja que havia renunciat a la seua feminitat en ser orgullosa i esposa dolenta.

Així com els Grimm són els pares del folklore alemany, i podríem dir que universal, a Fernán Caballero li cap la glòria de ser la matriarca del folklore espanyol. Això explica que *La gaviota* siga un mosaic –paraula que li agradava a Fernán – de contes, acudits, cobles, tradicions, relacions, versos, romanços, jocs, balls, oracions, anècdotes, *cuchufletas*, *chilindrinas*, modismes, refranys, recopilats per l'autora, i que va anar entremetent al llarg de la narració.

1924

David Copperfield (tom III)

Calpe. Madrid. 1924

Charles John Huffam Dickens (Landport, Portsmouth, Anglaterra,
7 de febrer de 1812 - Gads Hill Place, 9 de juny de 1870)

CHARLES DICKENS

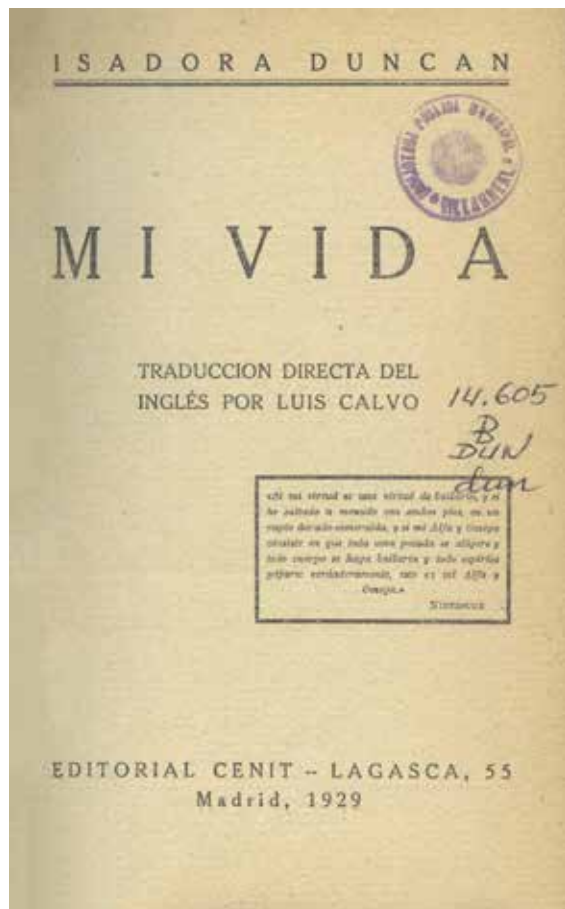
L'escriptor britànic és el màxim exponent de la novel·la realista vuitcentista a Anglaterra.

El 1822, amb deu anys, el xicotet Charles es va traslladar amb la seua família de Kent a Londres, i dos anys més tard el seu pare va ser empresonat per deutes. Va entrar a treballar llavors en una fàbrica de calçats, on va conèixer les dures condicions de vida de les classes més humils, a la denúncia de les quals va dedicar gran part de la seua obra.

Pràcticament autodidacta, *David Copperfield* és el vuité llibre escrit per Charles Dickens, del gènere «novel·la d'aprenentatge». Narrat per part de David, des del seu naixement fins a la seua mort, inclou tots aquells que el van envoltar, per a bé o per a mal. Inicia el dia en què va nèixer, ajudat a vindre al món pel doctor Chillip, quan el seu pare ja havia mort.

Com quasi tots els escriptors de l'època, la història va ser publicada per entregues entre 1849 i 1850, i en forma de llibre el 1850. A Espanya, va eixir a la venda per dues pessetes.

Es rumoreja que és la seua biografia novel·lada i és la primera que és narrada en primera persona. Tal com va declarar una vegada: «De tots els meus llibres, aquest és el que més m'agrada».

1929

Mi vida

Editorial Cenit. Madrid. 1929

Angela Isadora Duncan (San Francisco, 27 de maig de 1877 - Niça, 14 de setembre de 1927)

ISADORA DUNCAN

Malgrat tenir doble nacionalitat, estatunidenca i soviètica, però filla de pares irlandesos, Isadora és considerada per la majoria com francesa, potser per la seua llarga estada a França i que les seues restes descansen en el cementiri Père-Lachaise a París. Va ser la ballarina i coreògrafa considerada per molts com la creadora de la dansa moderna.

A l'edat d'onze anys, Isadora Duncan va abandonar els seus estudis en el col·legi i juntament amb la seua germana Elizabeth van començar a treballar a l'escola de dansa que la seua mare, professora de piano, havia creat per a mantenir els seus fills després que el pare els abandonara.

Passats els anys, va començar a consolidar-se com una de les ballarines més innovadores de l'època. Isadora Duncan afirmava que el ball havia de ser una prolongació dels moviments naturals del cos, que ella considerava bells i bastant més bells que els que efectuaven els ballarins clàssics, als quals titllava de forçats i antinaturals; per això, es negava a constrènyer els peus en les sabatilles de ball.

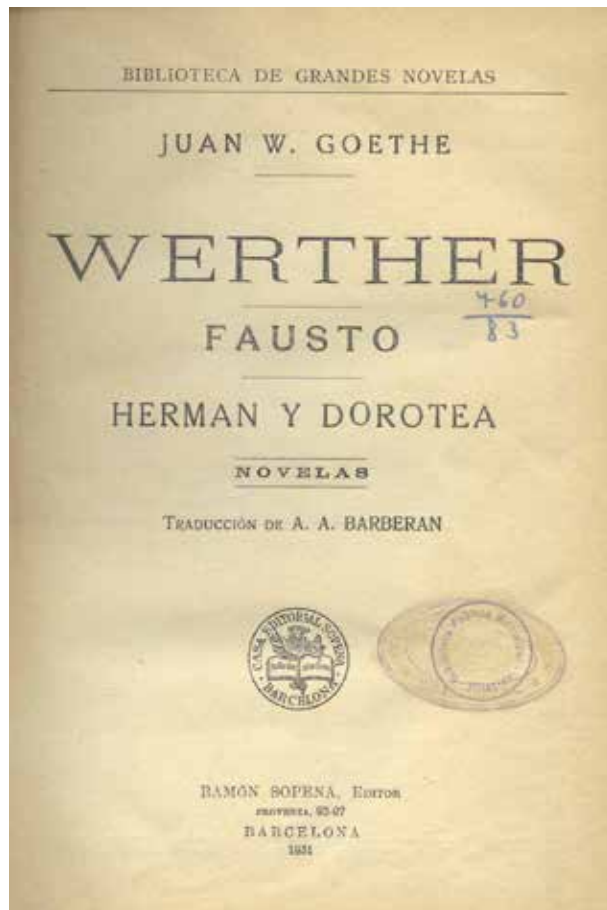
Sentia una admiració estètica per la bellesa del cos humà, influïda pels cànons de les estàtues i pintures de la Grècia clàssica. El seu mètode coreogràfic era

una espècie de filosofia basada en el convenciment que el ball posava a l'individu en comunicació harmònica amb el ritme intrínsec de la naturalesa i els cossos celestes. Sovint comentava que els seus balls estaven inspirats en les ones de la Badia de San Francisco.

La vida privada d'Isadora no va estar mai exempta d'escàndols, ni tampoc de tragèdies. La més espantosa va ser la mort dels seus dos fills Deirdre i Patrick, que es van ofegar en un accident en el riu Sena a París, el 1913, en caure a l'aigua l'automòbil en el qual viatjaven juntament amb la seua mainadera.

Isadora va caure en una profunda depressió que la va allunyar dels escenaris i es va dedicar a l'ensenyament. A la seua tornada, va ser rebutjada pel públic, a causa de les seues eixides de to i una vida massa llibertina per a l'època. Es va mudar a Niça i allí va escriure la seua autobiografia.

També la seua mort continua sent un dels esdeveniments més cridaners de la seua vida, ja que després de diversos intents de suïcidi, una vegada recuperada la pau interior que anhelava, va eixir a passejar en el seu cotxe i el seu xal va quedar enganxat en la llanda de la roda posterior, la qual cosa li va provocar la mort per estrangulació.

1929

Werther - Fausto - Herman y Dorotea

Ramón Sopena. Impresor y Editor. Barcelona. 1931

Johann Wolfgang von Goethe (Fráncfort del Meno, 28 d'agost de 1749 - Weimar, 22 de març de 1832)

JOHANN WOLFGANG VON GOETHE

Conegut simplement com Goethe, va ser un dramaturg, novel·lista, poeta i naturalista alemany, la contribució literària del qual va ser fonamental en el romanticisme, sobre el qual va exercir una gran influència. Va ser un dels precursors, i alhora el principal exponent del moviment Sturm und Drang, moviment literari que també va tenir les seues manifestacions en la música i les arts visuals, desenvolupat a Alemanya durant la segona meitat del segle XVIII.

Las penas del joven Werther (publicada en alemany, *Die Leiden des jungen Werthers*, el 1774) és una novel·la epistolar semiautobiogràfica de Johann Wolfgang von Goethe. La primera traducció de l'obra a l'idioma espanyol va ser realitzada per José Mor de Fuentes i publicada per A. Bergnes a Barcelona l'any 1835 sota el títol *Las cuitas de Werther*. Des de llavors l'obra ha sigut publicada sota innumbrables títols entre els quals ha destacat sempre *Las penas del joven Werther*, de traducció desconeguda.

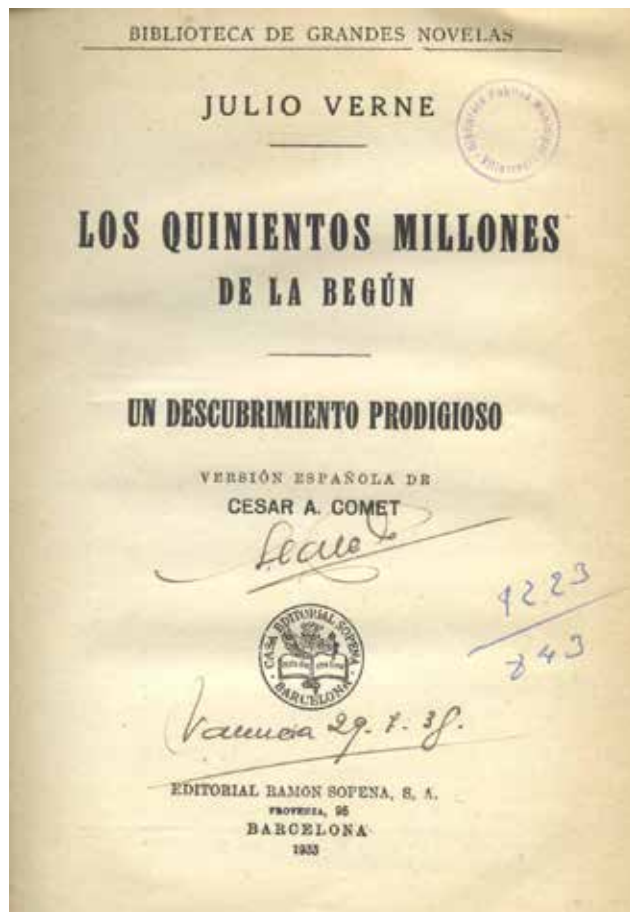
El principal personatge de la novel·la, Werther, és un jove de caràcter sensible i passional que s'enamora perdudament de Charlotte, una dona que es troba compromesa a un altre home. Werther és un home templat que suscita l'interés de moltes altres dones, però ell està enamorat de Charlotte, que no l'estima,

i malgrat l'intens dolor que li causa l'amor no correspost, Werther desenvolupa una amistat íntima amb ella.

La va escriure amb tan sols 24 anys i va passar de ser un desconegut a ser un dels autors més cèlebres de la literatura alemanya en pocs anys.

En la seua vellesa, Goethe es va penedir. Va lamentar la seua fama i haver fet públic el seu amor juvenil a Charlotte Buff. La majoria dels visitants que va tenir en la seua vellesa només havien llegit aquest llibre i només el coneixien per aquesta novel·la entre totes les que va escriure.

Avui dia, hi ha nombrosos instituts de llengua i literatura alemanya per tot el món que porten el seu nom.

1 9 3 3

Los quinientos millones de la Begún

Editorial Ramón Sopena S.A. Barcelona. 1933.

Jules Gabriel Verne (Nantes, 8 de febrer de 1828 - Amiens, 24 de març de 1905)

JULES VERNE

Va ser un escriptor, dramaturg i poeta francès cèlebre per les seues novel·les d'aventures i per la seua profunda influència en el gènere literari de la ciència-ficció.

Als vuit anys va ingressar amb el seu germà Paul en el seminari Saint-Donatien. Més tard va estudiar Filosofia i retòrica en el liceu de Nantes i va viatjar a París per a seguir la carrera de lleis, complint amb això els desitjos del seu pare, l'advocat Pierre Verne.

Quan tenia onze anys, enamorat de la seua cosina, es va embarcar cap a l'Índia, per a portar-li un collaret a ella. El seu pare es va assabentar a temps i no va deixar que partira amb els altres passatgers.

Li va propinar una pallissa que, pel que sembla, juntament amb el rebuig de la seua cosina, va fer que Jules desenvolupara una rebel·lia interior incapaç de manifestar-se en l'època en la qual vivia i va ser bolcada en les seues novel·les.

Els seus inicis literaris van ser difícils, ja que no li proporcionaven ni els diners ni la fama que ell desitjava, així que compaginava l'escriptura amb la docència.

No va ser fins a 1863 quan *Cinco semanas en globo* el va portar a la glòria perseguida. A partir de llavors,

tota la seua escriptura es basava en l'aventura i la fantasia.

Los quinientos millones de la Begún, publicada originalment el 1879 de manera seriada, es podria dir que és una excepció, fins i tot el mateix autor la va qualificar com una novel·la incoherent, encara que sí que conserva l'esperit de Verne. Una crítica acarnissada contra l'advocacia i la visió que els diners i la tecnologia exerceixen tot el poder sobre una societat moderna. També sorprén que, ja llavors, en aquesta novel·la Verne plantejara la idea de prolongar la vida humana en contraposició a la creació d'armes de destrucció massiva a través de les dues ciutats estatunidenques protagonistes.

1934

Tragedia en tres actos

Talleres gráficos Vicente Ferrer Maluquer. Barcelona. 1934

1935

La muerte de lord Edgware

Talleres gráficos Vicente Ferrer Maluquer. Barcelona. 1935

Agatha Mary Clarissa Miller (Torquay, Regne Unit, 1891 - Wallingford, id., 1976)

AGATHA CHRISTIE

Autora anglesa del gènere policíac, sens dubte una de les més prolífiques i llegides del segle XX, qualificada pel *Libro Guinness de los récords* com l'autora més venuda del món.

Filla d'un pròsper rendista de Nova York que va morir quan ella tenia onze anys d'edat, va rebre educació privada fins a l'adolescència i després va estudiar cant a París.

Va ser arran de la seua admiració per l'escriptor Arthur Conan Doyle quan l'interés de Christie cap a la novella detectivesca es va despertar i en la seua primera novella d'aquest gènere, publicada el 1920, va presentar al seu cèlebre detectiu Hércules Poirot. Rebutjada per nombroses editorials, finalment una va acceptar publicar-la si canviava el final. Ho va fer i va aconseguir un contracte ridícul. No obstant això, es van vendre dos mil exemplars.

El seu neguit la va portar a escriure la seua segona novella, però excloent a Poirot, que va tornar a aparèixer en el tercer llibre de l'autora i en els nombrosos relats curts que publicava, com els exposats en aquest museu.

L'anècdota potser més coneguda sobre Agatha Christie és la seua desaparició durant onze dies. En tornar d'un viatge per diversos països promocionant l'Exhibició de l'Imperi Britànic, el seu marit li va confessar que esta-

va enamorat d'una altra dona i la va abandonar. Ella va caure en una depressió i li va deixar una carta a la seua secretària informant-la d'on estaria.

No obstant això, el seu cotxe va ser trobat més tard al costat d'un llac pròxim a Guildford, juntament amb peces de roba i un permís de conduir caducat.

El fet va provocar una severa commoció entre els seus seguidors i va atraure l'atenció de la premsa pública. El ministre de l'Interior, William Joynson-Hicks, va pressionar la policia i un periòdic va oferir una recompensa.

Sir Arthur Conan Doyle, fervent aficionat a l'espiritisme, li va atorgar un dels guants de Christie a un mèdium perquè aconseguira trobar-la.

La desaparició de Christie va aparèixer en la primera pàgina de *The New York Times* i malgrat la intensa cerca, no va ser trobada fins a onze dies després.

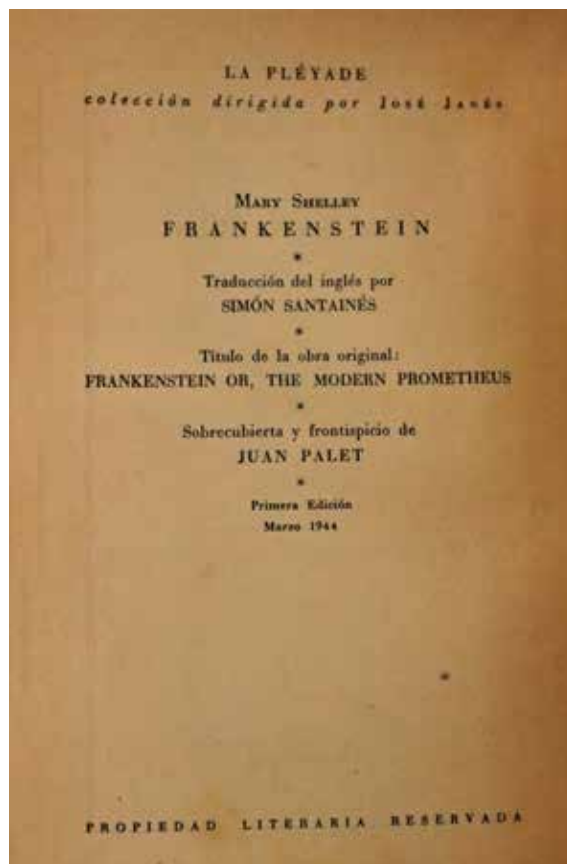
El 14 de desembre de 1926 va ser identificada com una hoste en un hotel de Harrogate, on s'havia registrat com Teresa Neele, el cognom de l'amant del seu marit, de Ciutat del Cap. L'escriptora no sabia per què era allí i tampoc va ser capaç de reconèixer el seu marit quan aquest va arribar a la seua trobada, per la qual cosa va ser ingressada en un centre psiquiàtric. Christie mai va revelar res sobre la seua desaparició, però el fet va por-

tar fins i tot a un escriptor col·lega seu a escriure la seua biografia d'aquells onze dies desapareguda.

Molts dels seus lectors van creure que va ser una estratagema ordida per ella mateixa per a proporcionar-li més notorietat.

El 1926 va arribar el seu primer èxit literari, la qual cosa va fer que la seua tendència depressiva es rebaixara i decidira continuar escrivint, però el 1928 va rebre un altre al·livi de crítiques que la va fer tornar a la seua època més fosca. Una amiga, intentant traure-la del bucle en el qual es trobava de nou, la va convidar a un viatge a Bagdad i van visitar una zona arqueològica. Va forjar amistat amb un matrimoni que la va convidar a tornar l'any següent. Va ser llavors quan va conèixer l'arqueòleg Max Mallowan, amb qui es va casar poc temps després.

Van ser els seus viatges amb el seu marit els que la van inspirar i la van portar a escriure les famoses novel·les ambientades a l'Orient Mitjà i portades a la pantalla gran en nombroses ocasions i que també va aprofitar per a donar-li més protagonisme a Miss Marple. Alternava escenaris, localitzacions, països i detectius (Poirot i Marple) i, encara que pràcticament totes les seues novel·les segueixen un mateix patró, tenia una imaginació desbordant que des de llavors ha mantingut en suspens a milions de lectors fidels de totes les edats.

1944

Frankenstein

Editorial Janés. Colección La Pléyade. Barcelona. 1944

Mary Wollstonecraft Shelley (Londres, 30 d'agost de 1797- ibíd., 1 de febrer de 1851)

MARY SHELLEY

Mary Shelley era filla de l'escriptora feminista Mary Wollstonecraft i del filòsof William Godwin. En 1818 va publicar *Frankenstein*, que es va convertir en una de les novel·les més influents de tots els temps.

En 1816 Mary, Percy Shelley i Lord Byron van una aposta per a veure qui podia escriure la millor història de terror. Mary, tal com narra ella mateixa en el pròleg de l'edició de *Frankenstein* de 1831, va imaginar Frankenstein inspirada en un malson que va tenir als divuit anys i va escriure la novel·la.

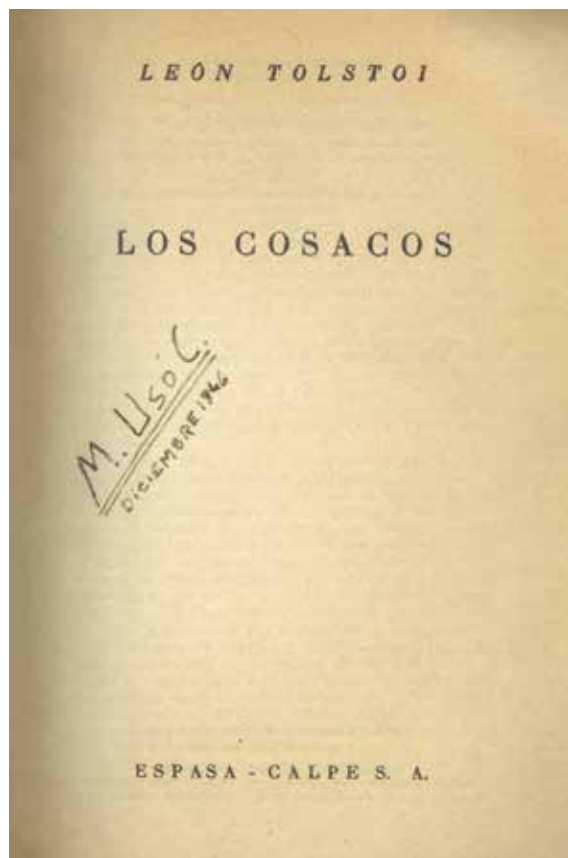
Frankenstein va ser considerada con la primera novel·la de ciència-ficció però encara que es considera un clàssic avui en dia, moltes de les crítiques que va rebre en l'època no van ser gens positives.

Com hem dit, la novel·la es va publicar el 1818 però ho va fer de forma anònima ja que resultava molt escandalosa fins i tot per a la mateixa autora, que anys després va dir: <<¿Cómo pude yo, entonces una muchacha joven, idear y explayarme en una idea tan horrible?>>.

Malgrat aquest sentiment d'horror, la segona edició ja portava el seu nom i en edicions posteriors a 1831, Mary va sotmetre la seua creació a una revisió profunda on va purgar alguns dels passatges més pertorbadors.

Mary, després d'una vida turmentosa viscuda sota l'obsessió del seu amor per Percy Shelley, un home casat, falder i pobre que no era aprovat pel pare de Mary, va fugir a França amb ell i la seua germana. Després de viatjar pel continent, la falta d'ingressos els va fer tornar a Londres, amb Mary embarassada i on Percy va ser pare d'un fill amb la seua primera esposa. Percy va morir en un naufragi i aquest fet i que el seu fill morira al nàixer, van fer que Mary entrara en una forta depressió.

L'autèntica fama de Percy ve perquè Mary revisava tots els seus escrits i els millorava, però els últims anys Mary va començar a sentir-se malament, amb dolors de cap i diverses paràlisis al cos. L'1 de febrer de 1851, a Chester Square, va morir als 53 anys, per la qual cosa se sospita que ser un tumor cerebral.

1946

Los cosacos

Espasa Calpe. Madrid. 1946

Lev Nikoláievich Tolstói (Yasnaia Poliana, 1828 - Astapovo, 1910)

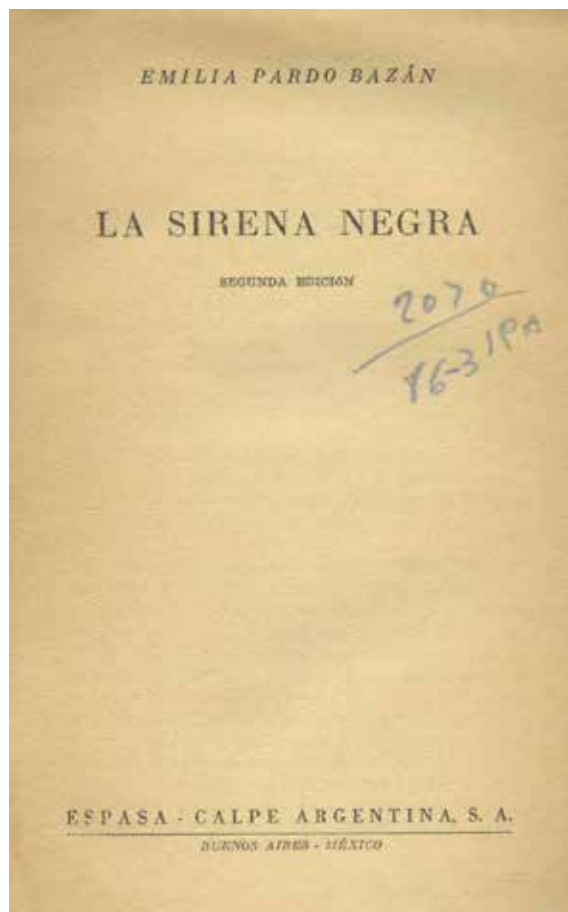
LEO TOLSTOI

Fill del noble propietari i de l'acabalada princesa Maria Volkonski, Tolstoi va viure sempre escindit entre aquests dos espais simbòlics que són la gran urbs i el camp, perquè si el primer representava per a ell el malbaratament i el luxe dels qui ambicionaven brillar en societat, el segon, pel qual va sentir devoció, era el lloc del laboriós enllumenament dels seus preclars somnis literaris. El xic va quedar precoçment orfe, però el fet que després passara a viure amb dues ties seues no va influir en la seua educació, que va estar durant tot aquest temps a cura de diversos preceptors masculins no massa exigents amb el jove aristòcrata.

El 1843 va passar a la Universitat de Kazan, on es va matricular en la Facultat de Lletres, carrera que va abandonar per a cursar Dret. Aquests canvis, no obstant això, van fer que milloraren molt poc els seus pèssims rendiments acadèmics, i probablement no haguera coronat mai amb èxit la seua instrucció de no haver atés els seus examinadors a l'alt rang de la seua família.

Los cosacos (1863), aparentment, porta molta càrrega autobiogràfica, ja que, el 1851, quan Tolstoi té 22 anys, emprén un viatge al Caucas per a unir-se com a cadet a la línia defensiva russa en la guerra contra

els turcs. El temps que passa allí el marcarà per a tota la vida i servirà d'inspiració per a les seues primeres novel·les. La història sembla ser un xicotet reflex del viscut per l'autor en aquestes terres en la seua joventut, anys en què es va allunyar de manera dràstica de la vida més o menys acomodada que portava. Aquest fet es veu fortament reflectit en l'obra a través del protagonista, un jove idealista anomenat Dimitri Olenin que deixa arrere l'opulència de Moscou, amb l'esperança de començar una nova vida al Caucas.

1947

La sirena negra

Espasa- Calpe Argentina S.A. Buenos Aires. 1947

Emilia Pardo-Bazán y de la Rúa-Figueroa (la Corunya, Espanya, 16 de setembre de 1851 - Madrid, Espanya, 12 de maig de 1921)

EMILIA PARDO BAZÁN

Considerada com la introductora del naturalisme a Espanya, la comtessa de Pardo Bazán va ser novel·lista, periodista, assagista, crítica literària, poetessa, dramaturga, traductora, editora, catedràtica, aristòcrata, professora i conferenciant.

Va ser una precursora en les seues idees sobre els drets de les dones i el feminisme. Va reivindicar la instrucció de les dones com una cosa fonamental i va dedicar una part important de la seua actuació pública i obres a defensar-ho.

La sirena negra (1908) és una novel·la curta, a la qual alguns assignen com a part d'una trilogia. Una novel·la fosca dominada per una estètica modernista i simbolista, sense deixar de costat el naturalisme, i fins i tot amb influències de la naixent psicoanàlisi a Europa. *La sirena negra* és una novel·la fosca, no exempta de lirisme, que ens presenta un protagonista fascinant: Gaspar de Montenegro, personatge aristocràtic, adinerat, abúlic, cínic, amoral i dandi; un tipus humà que ens és familiar en multitud de novel·les estrangeres (especialment franceses i angleses) però que no és tan habitual en la literatura espanyola, que sempre abunda més en personatges castissos i populars.

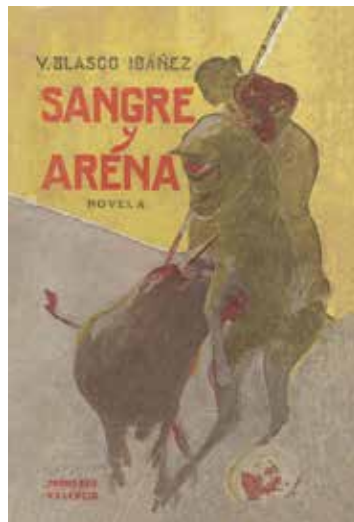
Amb un llenguatge refinat i preciosista, l'obsessió amb la mort s'expressa constantment en aquesta obra, en primera persona i a través de les cavil·lacions del seu protagonista i les relacions amb les seues amistats i família.

1894

Arroz y tartana

Editorial Prometeo. Valencia. 1894

1908

Sangre y arena

Editorial Prometeo. Valencia. 1908

1916

Los cuatro jinetes del apocalipsis

Editorial Prometeo. Valencia. 1916

Vicente Blasco Ibañez (València, 29 de gener de 1867 - Menton, França, 28 de gener de 1928)

VICENTE BLASCO IBÁÑEZ

Des de molt jove va sentir la seua vocació literària, va col·laborar en diferents publicacions, algunes d'elles fundades per ell mateix, i va escriure diverses obres literàries. Va simultaniejar la seua vocació literària amb el seu activisme polític, va participar activament en les mobilitzacions estudiantils de l'època. Va haver d'exiliar-se en diverses ocasions a França i Itàlia per les seues idees polítiques i els seus nombrosos articles d'opinió en diversos periòdics i revistes de l'època. Fins i tot algun d'ells el va portar a la presó.

El 12 de novembre de 1894 es publica el primer número del diari *El Pueblo*, fundat i dirigit per Blasco Ibáñez. En aquest primer número s'adjunta com a fulletó la novel·la *Arroz y tartana*. Anys més tard és publicada com la primera novel·la costumista de l'autor valencià.

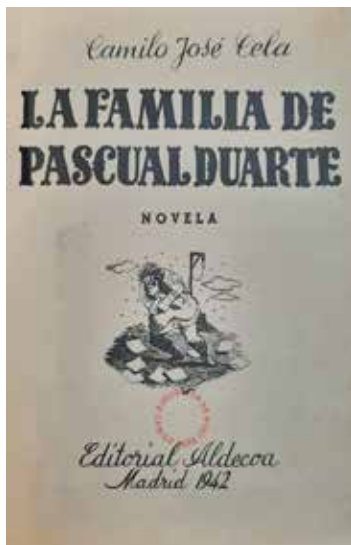
Aquesta etapa de la seua vida, entre 1894-1898, i centrada a València, va ser una de les més fèrtils, tant per la profusió i qualitat de la seua obra literària: novel·les, contes i articles periodístics, com per la seua compromesa activitat política. En aquest sentit tota la seua energia, que era molta, s'orientava a difondre el seu ideari polític: el republicanisme federal. Va arribar a crear el seu partit, el Partit d'Unió Republicana Autonomista (PURA), que perduraria fins a la Guerra Civil,

i al voltant seu es va crear un corrent anomenat blasquisme, l'empremta del qual va quedar marcada en la realitat política i social de la València de l'època.

El 1908 es publica la seua novel·la *Sangre y arena*, inspirada en la vida d'un torero sevillà. De gran càrrega psicològica i amb el temperament realista que caracteritzava l'autor, va ser una de les novel·les de Blasco Ibáñez més coneguda fora de les nostres fronteres.

Los cuatro jinetes del apocalipsis, publicada el 1916 per la seua editorial, Prometeo, és la que llança Blasco Ibáñez a la fama internacional, ja que es desenvolupa al llarg de la Gran Guerra amb la història de dues famílies argentines enfrontades que es muden a Europa i cadascuna, des del seu país, continua lluitant per causes contràries.

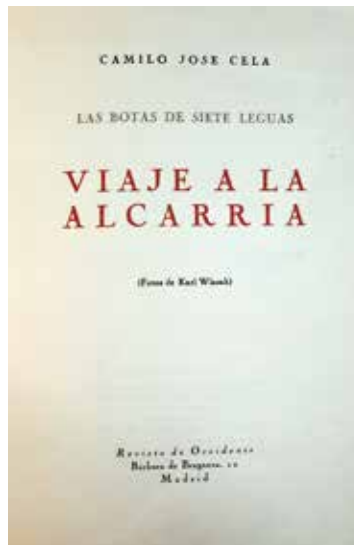
Mor a França el 1928, i el 29 d'octubre de 1933, dos anys després de la proclamació de la Segona República Espanyola, les seues restes van tornar a València des de Menton, com havia sigut el seu desig, a bord del cuirassat *Jaime I*, vaixell almirall de l'armada espanyola. Van ser rebuts en un acte multitudinari presidit pel president del Govern, l'alcalde de València i multitud de personalitats, i traslladat.

1942

La familia de Pascual Duarte

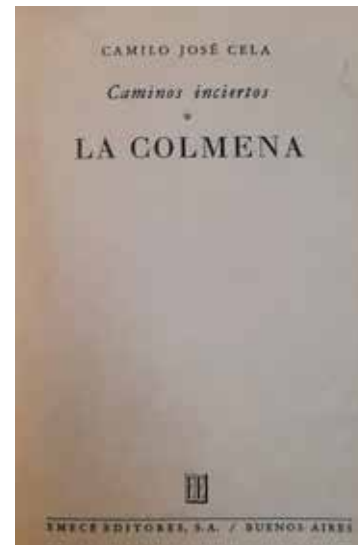
Editorial Aldecoa. Madrid. 1942

1948

Viaje a la Alcarria

Revista de Occidente. Madrid. 1948

1951

La colmena

Emecé Editores. Buenos Aires. 1951

Camilo José Cela y Trulock (Iria Flavia, Padrón, la Corunya, 11 de maig de 1916 -Madrid, 17 de gener de 2002)

CAMILO JOSÉ CELA

Durant els anys 1921 a 1925 la família va residir a Vigo, fins que el 1925 es va traslladar a Madrid, on Camilo va cursar estudis en el col·legi dels Escolapis fins que el van expulsar per tirar un compàs a un professor; després va anar a parar als maristes de Chamberí, amb els quals va passar quatre anys abans que l'expulsaren, aquesta vegada per organitzar una vaga. Després d'una malaltia greu i diversos ingressos hospitalaris va esclatar la Guerra Civil i Cela es va allistar com a soldat. Va ser ferit i hospitalitzat a Logronyo.

En acabar la guerra va decidir no continuar els seus estudis universitaris i va començar a treballar en una fàbrica tèxtil. Alhora, el 1942 arranca la seua carrera literària amb la publicació de la seua primera novel·la, *La familia de Pascual Duarte*, després de la qual van seguir tretze novel·les més. Destaquen, després d'aquesta, *Viaje a la Alcarria* i *La colmena*, editada el 1951 a Buenos Aires pels seus problemes amb la censura.

La familia de Pascual Duarte és la seua primera novel·la. Desenvolupada a l'Extremadura rural, la protagonista presenta la violència més crua com a única resposta que coneix als disgustos de la seua existència. D'aquesta obra va nèixer un nou estil narratiu conegut com a tremendisme.

Viaje a la Alcarria és un dels seus nombrosos llibres de viatge. Ell mateix confessa que és el seu llibre més senzill, i que és el primer assaig que l'endinsa a l'Espanya profunda, amb la qual cosa alguns estudiosos de la seua obra no coincideixen, ja que amb *La familia de Pascual Duarte* ja s'hi havia endinsat, però potser es referia a abans de la Guerra Civil i no la de 1948, data d'edició del llibre. *La colmena* és considerada la seua obra mestra. Es va publicar el 1951 a Buenos Aires, a causa de la censura d'aquella època al nostre país, i no va ser fins a 1955 quan va arribar a Espanya.

D'entre els quasi tres-cents personatges que hi apareixen, predomina la classe mitjana baixa, la xicoteta burgesia vinguda a menys, les il·lusions i els projectes de futur de la qual són enganyosos i les mirades «mai descobreixen horitzons nous», en una vida relatada com un «matí eternament repetit». És així, desgranant cada seqüència dels seus personatges, com la converteix en «les cel·les» d'un rusc. El 1989 li va ser concedit el Premi Nobel de Literatura, «per la seua prosa rica i intensa, que, amb refrenada compassió, configura una visió provocadora del desemparament de l'ésser humà». Dos anys abans havia rebut el Premi Príncep d'Astúries de les Lletres, i sis anys després li va ser concedit el màxim guardó de les lletres espanyoles: el Premi Cervantes

Fonts consultades

Agrupació fotogràfica Sarthou Carreres
Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes
Fundació Vicente Blasco Ibáñez
Universitat de València
Universitat Jaume I
Fundació Pere Corominas
Fundació Goethe Espanya
Vilapèdia

Agraïments

Librería Romo
Biblioteca Municipal de Vila-real
Arxiu Municipal de Vila-real
Susana García Cereceda
Fundació Camilo José Cela
Fundació Vicente Blasco Ibáñez
Carmen Gil Catalá
Regidoria de Cultura
Regidoria de Normalització Lingüística

Crèdits

Lletres antigues universals 1860 - 1950

Exposició del 14 d'octubre al 7 de gener de 2023
Museu de la Ciutat Casa de Polo

Organitza:
Regidoria de Cultura. Departament de Museus

Coordinació: Departament de Museus
Comissària i text: Imma Pitarch Piquer
Edita: Ajuntament de Vila-real
Correcció lingüística: Regidoria de Normalització.
Disseny, fotografia i maquetació: Joaquín Guillén & Asociados
Impressió: LIDER PRINT

ISBN: 978-84-18108-27-3
Dipòsit legal: CS 762-2022

© Dels textos: els autors; de les imatges: els seus autors;
d'aquesta edició: Ajuntament de Vila-real, Regidoria de Cultura.

Korijena je $f(x) = 0$
maka u matrici funkcija
umnogom um svoj numerar
y mima nesudana, pravu
ye pavan nym

MUSEU DE LA CIUTAT

Casa de Polo

FUNDACIÓN
PÚBLICA GALEGA
CAMILO JOSÉ CELA

